

ВАСА ПАВКОВИЋ

ШУМАРЕВА КУЋА

Већ годинама одлазим у Пешчару, и увек идем истим, знаним стазама.

Једна од њих водила ме је мимо шумареве куће. Пролазио сам покрај жичане ограде њеног широког и доста дугог дворишта, не застајући много, идући напред ка неким ливадама.

Успут ја сам ту, међутим, видео много тог – у лети прашњавом а зими блатњавом економском дворишту – десетак коза и јарића, једну-две овце; чуо сам лавез шумарева три пса и гроктање свиња у неуредним, примитивним оборима, при самом дну дворишта. Да, чуло се и раколење кокошака и понекад кукурикање неког од петлова.

Све сам то сматрао природним, па се нисам, како рекох, заустављао, него сам газио прашном, жућкастом стазом даље.

Али ипак, успевао сам, у том ходу, да каткад опазим и шумаревог сина и ћерку, дечака и девојчицу, у предњем, знатно мањем дворишту, које је за разлику од економског било доста уређено, ако се не рачуна понека непотребна сува грана која је лежала поред плота или покрај уске бетониране стазице која је водила према вратима врло ниске, бело окречене зградице на једну воду.

Ту, испред тих кућних врата, повремено је на једном од четири пања седела шумарка, како сам звао шумареву госпођу. Понекад је прекрштених ногу и забачене главе разговарала мобилним телефоном – ко зна с ким – понекад је крпила одећу или мотала вуну око преслице... Неугледна, смеђокоса жена нејасних, средњих година.

Пре нешто више од три месеца по први пут сам се зауставио испред улаза у двориште шумареве куће. И самог ме је то зачудило. Стојао сам неко време у апсолутној тишини, беше октобар, небо је било посивело пред кишу. Да, то ме је зауставило, та *ишшина*.

Поглед је пролетео сређеним мањим двориштем испред беле, ониске зградице и ја нисам опазио никог, ни сина ни ћерку шумара, а ни његову жену – шумарку.

А онда је поглед кренуо даље, ка економском дворишту и ја сам, са ужасом који је одједном искочио из дубине мог тела и сунуо из трбуха ка мозгу, схватио да је и оно сасвим пусто.

Није дословце било ниједног бића – и ја рекох шапатам: – Отуда тишина... па кренух у недоумици корак или два напред.

Загледах се боље и видех да нема ни ситних црних коза, ни јаради. Није било ни оваца, а нисам видео нити чуо ниједног од три шумарева пса. Приђох ближе огради – ни из старих, оронулих кочина није допирао никакав звук, а по дворишту више није било ни кокошака, ни петлова...

И у том часу, гледајући кроз ограду од крупне зарђале жице, ја схватих да шумар и његова породица не живе више ту, да су се одселили ко зна где!

Дуго већ нисам осетио такво очајање.

Стојао сам у тишини и гледао сав онај ишчезли хаос бића која су нестала заувек из тог дворишног простора, из тог простора уопште.

Не знам колико дуго сам стајао укочен на стази, пред дворишним вратима шумареве куће, пиљећи у празнину.

Онда сам се покренуо и корак по корак, некако смлављен, кренуо ка ливадама, али без икакве воље да их прокрстарим и снимим неког од позних, преосталих дневних лептира.

Корачао сам као у неком магновењу, па застао и окренувши се посматрао убогу белу кућицу у којој су још у септембру, тачно сам се сетио, живели шумар, шумарка и њихово двоје деце.

И онда, што ме је још више поражавало, гледао сам у неуредно, хаотично, ружно и опустело економско двориште, сада још очајније на неки начин.

Поглед је преко кочина дотицао две псеће кућице, у којима су, још у септембру, спавали шумарев стари, моћни шарпланинац и тробојни гонич којег је вероватно користио у лову. Није било ни трећег, најмањег пса, који никад није био везиван, кратконогог и тубастог јазавичара, који би понекад трчао крај жичане ограде и штектао на мене, а понекад би ме, нем, непомично посматрао, као да ме одавно познаје. Што је, уосталом, и било тачно.

Отишао сам дакле до мени драгоцених ливада на којима бих у рано пролеће снимао прве многобојце и дневне пауновце, понеког лимуновца – дакле лептире који су у стадијуму имага презимљавали у Пешчари. Лети, ту бих снимао фритиларије, оранж лептире са црним пегицама, средње величине и разноврсне, најчешће

тривијалне плавце. А у јесен би на ред долазили мрки и браонкасти лептири, посебно понека од ретких пешчарских хипархија, које сам због њихове колорне неатрактивности највише волео.

Корачајући ка ливади сивог и туробног октобарског дана, сетих се како ми је једном, уз пиво, у оближњој кафаници, месни поп оговарао шумара, тврдећи да је нерадник и испичутура, да за две деценије, колико станује у кућици с породицом, није ништа стекао, док су се његове колеге, са једнако пошумљених делова Пешчаре, обогатили лифEROвањем посечених багрема по околним селима. И легално и илегално, што да не, оговарао је поп, испијајући пиво из кригле и гледајући ме право и продорно у очи, својим лисичасто жутим окицама. Рекох попу да нисам знао како се шумари баве тим послом, а он рече да се то подразумева и да *Шумска управа* на то рачуна, кад шумарима одређује и исплаћује врло ниску плату. – Ма он је својеглав, тера по свом, стопут сам му рекао да не истерује правде, да се не скањера, да руши шуму и да је лифериује, ја би му нашо купце, али он стално изиграва финоћу! – закључио је поп и наручио још по пиво за мене и њега.

Онда смо седели у тишини и ја, мало гадећи се себе, рекох како се неко снађе у животу а неко не и да ту нема помоћи. – А шта ће бити с децом, на то не мисли, јел!? – узвикнуо је поп и обрисао бркове и браду испод уских усница.

После, већ на ливади, тог недавног октобарског дана, ја сам се сетио самог шумара, његовог лика. Увек је био у зеленом, увек на томос моторчићу. Често би, на разним деловима Пешчаре, прошао мимо и махнуо ми руком, некако неодређено, без осмеха или каквог другог геста, али једном случај га нанесе на мене, у близини дрвене цркве која је била подигнута на брдашцу, врло близу шумареве кућице.

– Пријатељу! – рече он, зауставивши свој мотор и смањивши гас до краја – често те видим овде! – Да, снимам природу! – рекох шкрто и неодређено да му не бих објашњавао како снимам само дневне лептире и објашњавао зашто чиним управо *само ѿо*. – Лепо! – рече он. И додаде: – Имао бих нешто да ти предложим!

– Изволите! – рекох питајући шта ли жели да каже.

– Не знам да ли си верник или не, а није ни важно! – поче он, гледајући ме испитивачки. Промумлах одговор како му не бих морао да објашњавам да сам атеиста и зашто сам то у Србији све опијенијом православним верским заносима. – Није важно, кажем – рече он – али замолио бих те да покаткад свратиш у ову цркву! – и он показа руком у правцу дрвене грађевине на брдашцу.

Опет му не рекох ништа, али за то није било ни потребе. Шумар настави, подигнутим гласом: – Веруј ми, пријатељу, ту се чуда

дешавају, права чуда. Болесни оздраве, кљасти проходају, сâм сам био сведок!

После тих речи смо стојали у тишини. Нисам знао шта да кажем шумару.

– Веруј ми – понови он – чуда, права чуда. И ја нисам неки верник, али сам чуда видео својим очима!

Опет смо ћутали, онда он, као да је одложио некакав терет, гласно одахну, даде гас и покрете свој моторчић па одјури према шумарској кући, према својој тадашњој кући.

Крајем јануара идуће године, дакле после непуне четири месеца, поново сам био у Пешчари и ишао оним истим стазама којим идем близу две десетине година.

Када сам био већ сасвим близу шумареве куће, сетих се да је она опустела и да је шумар са шумарком и децом отишао одавде, из Пешчаре, ко зна где.

Заставши пред дворишном капијом, видех да је све онако како је било и у октобру. Кућа је и даље била потпуно празна, двориште аветињски пусто. Шумска управа очито није пронашла новог шумара, који ће се, по правилима игре, уселити у белу кућицу. На брави је висио локот, осигуран кратким и дебелим ланцем.

Поново сам осетио грч у стомаку, који се потом ширио ка грудима, стојао сам пред вратима опустелог света и погледом претурао остављене предмете.

Сиву грану која је лежала крај саме бетонске стазице, зелено гумено црево заборављено на дворишној чесми, пањеве који су замењивали седишта пред кућом. Прозори кућице су и даље били празни, као ослепели.

Наравно, и у економском дворишту празнина је лебдела и летела од жичане ограде ка омаленом амбару и нахереним кочицама, ка празним псећим кућицама, ка гомилама заборављених бала сена и неколико цепаница које су лежале у центру тог некада тако живог, животом испуњеног простора.

Већ сам кренуо даље, ногу пред ногу, у некој врсти обновљеног сентименталног шока, кад се испод амбарчића извуче онај кратконоги црни јазавичар и неодлучно крете ка мени. Био је ослабио, ребра су му се оцртавала испод црне длаке без сјаја. Гледао је круто, ка мени, као да ме у суштини и не види, него, вероватно, осећа њушком.

– Како успеваш да преживиш, мучениче? – рекох псу, али он не показа да ме је разумео.

– Чиме се храниш, мучениче!? – додадох.

Пас застаде. Гледао је и даље као кроз мене, не дајући ни најмањи знак да ме чује.

Осетих да ми суза игра у углу ока и кренух даље.

Кад сам отишао на једно петнаестак метара од дворишне ограде, окретох се да бих упитао псића излази ли изван дворишта или је осуђен да ту унутра, у пуној пустоши, чека нечију милост.

Али црни јазавичар је већ, провукаши се негде, испод ограде, стојао на путу којим сам прошао и гледао ме укочено.

Касније, на ливадици, размишљао сам о шумару и шумарки, о њиховој деци, и најпосле о том малом псу, питајући се како успева да се спасе од шакала који су се размножили по Пешчари и праве лом међу псима неопрезнијих викендаша.

Тад се сетих једног другог сусрета са шумаром. Можда је од тада минуло и свих петнаест година. Срели смо се *Код шест христјова*, како су људи из околине звали групу старих стабала, под којима сам, за врелих летњих дана, знао да се одмарам. Дошао је из срца Пешчаре, пешачећи, у својој зеленој униформи, с пушком о рамену.

После поздрава и неколико куртоазних реченица, шумар рече: – Пријатељу, да ли си, можда, чуо за аферу с министром? Одговори, сместа, као да ме је боцнуо иглом: – Јесам! – питајући се зашто ме то шумар пита. У афери коју су опозиционе новине надувале антизвезда је био министар којем је шумар у Пешчари, у гепеку ципа, нашао одстреленог јелена-капиталца. Све се десило у време ловостаја, па, наравно, ни тадашњи, моћни министар није имао дозволу за овај лов. Власт је успешно за неколико недеља утишала прву срамоту, и с времена на време би се у медијима појавила notiца да је суђење отказано, да се министар због болести није појавио на рочишту и тако је то трајало и трајало док није забашурено, како код нас обично бива.

– Ја сам уловио министра у криволову и нашао му убијеног јелена! – рече шумар, некако потиштено. – Свака част! – рекох, трудећи се да ми глас буде миран. – Е, зато плаћам дуг! Већ три године. Смањили су ми плату, нису ме унапредили, жену су ми отпустили из комбината... – набрајао је гледајући у земљу. Ћутао сам, не знајући шта да му кажем, како да га утешим. – Али, не жалим! – узвикну он одједном и, подигавши поглед, загледа се у мене. Лице му је помодрело од некаквог унутрашњег пламена, који га је очито и даље жарио и палио. Онда шумар крете даље, без поздрава и одлучним кораком. Сећам се и сад тог сусрета...

Ливада је последњег дана јануара, необично топлог уосталом, била потпуно пуста, нисам снимео баш ништа, па сам се после пола сата враћао истим путем.

Пролазећи крај шумаревог дворишта и беле кућице, узалуд сам погледом, по пустошном простору, тражио последњег њеног чувара.

Да ли га је госа, како би рекао један бачки приповедач, намерно оставио или пас није хтео да напусти своју постојбину? Никад нећу сазнати.

Као ни многе друге ствари – крај афере с министром кривољовцем или природу оних чуда, о којима је давно и ватрено причао шумар.